

Szegedi Tudományegyetem
Mezőgazdasági Kar

FENNTARTHATÓ PRECÍZIÓS KERTÉSZETI SZAKMÉRNÖK
képzés

Dr. habil. Jakab Péter
egyetemi docens

Szerzőtárs: Nagy Piroska, okleveles agrármérnök

Az ökológiai termesztés elméleti alapjai
kurzus

**Az ökológiai gazdálkodáshoz kapcsolódó
alapfogalmak**

OLVASÓLECKE

 30 perc	 42 perc	Tanulási idő: 2 óra
--	--	------------------------

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen készült az Európai Unió támogatásával.

Projekt azonosító: EFOP-3.4.3-16-2016-00014

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

AZ ÖKOLÓGIAI GAZDÁLKODÁSHOZ KAPCSOLÓDÓ ALAPFOGALMAK

A világon az egyik leggyorsabban fejlődő gazdálkodási módszer az ökológiai gazdálkodás. Egyre több termelő, feldolgozó és fogyasztó gondolja úgy, hogy ez az egyetlen hosszútávon is fenntartható mezőgazdálkodási forma, amely a környezet kíméletes használata mellett képes egészséges, biztonságos, megfelelő minőségű és tápanyagokban valóban gazdag élelmiszert előállítani.

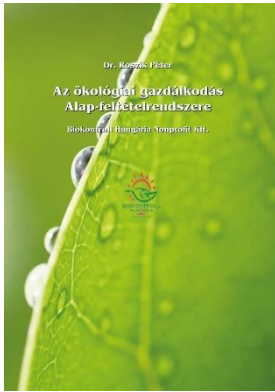
Mindezek mellett ez egyetlen gazdálkodási mód, amely a világon szinte mindenhol azonos jogszabályi háttérrel rendelkezik. A jogszabályok pontosan meghatározzák ezen gazdálkodási forma kritériumait a termékek előállításának minden szakaszára, az alapanyag-termeléstől az élelmiszerek előállításáig, melynek betartását állami felügyelet alatt álló, független ellenőrző-tanúsító szervezetek ellenőrzik.

A pontos jogszabályi háttér lehetővé teszi, hogy a világon mindenhol ugyanazt – bár néhány afrikai ország szabályrendszerét most alakítják ki - értsük „ökológiai termék” elnevezés alatt. Az elnevezés nyelvterületenként változik. Nálunk leginkább a „bio” vagy „öko”, az angolszász területeken inkább az „organikus” kifejezés használatos.

A jelentésük ugyanaz, és az alapelv is azonos, hiszen ennek a kifejezésnek bármely formája csak akkor alkalmazható a mezőgazdasági alapanyagokra, az élelmiszerekre és a takarmányokra, ha azokat a feltételeknek megfelelően, ellenőrzött körülmények között állították elő, és erről tanúsítvánnyal rendelkeznek.

Hazánkban két tanúsító szervezet működik. Az első volt a **Biokontroll Hungária Nonprofit KFT**, amely a bio termőterületek több, mint 80%-át ellenőrzi, és második ellenőrző szervezatként alakult meg a **Hungária Öko Garancia KFT** 2000-ben.

Azért, hogy az ökológiai gazdálkodás témakörében előforduló megnevezések alatt a jogszabály alkotók, az ellenőrző-tanúsító szervezetek, a gazdálkodók, feldolgozók és fogyasztók pontosan ugyanazt értsék, szükséges néhány **fogalmat definiálni**. Ehhez nyújt segítséget az évenként aktualizált, a hazai tanúsítási és ellenőrzési feladatok nagy részét ellátó Biokontroll Hungária Nonprofit KFT **Alap-feltételrendszere**.

Természetesen nem minden fogalmat közlünk itt, ami az Alap-feltételrendszerben rögzített, csak azokat, amely fogalmak tisztázása a biogazdálkodás szempontjából nagyon lényeges. Azért is érdemes tisztázni a fogalmakat, hogy a köznapi életben eddig esetleg hibás megfogalmazásokat javíthassuk magunkban. Mert a „Nem permeteztem semmivel, tehát bio” megfogalmazás nem helyénvaló, a „bio” minőségjelzőhöz ellenőrzés és tanúsítvány szükséges!

Lássuk a legfontosabb fogalmakat:

„TERMELÉSI MÓD”: a termelés minősítése a műveletek elvégzése során alkalmazott eljárások és felhasznált anyagok alapján.

„(ÖKOLÓGIAI) TERMELŐ”: az a természetes vagy jogi személy, aki a feltételrendszerben foglaltak szerint termel.

„(ÖKOLÓGIAI) FELDOLGOZÁS”: a mezőgazdasági termékek tartósítási és/vagy feldolgozási műveletei, beleértve az állatok levágását, darabolását, a csomagolását és egyéb változtatásokat, valamint a termék ökológiai jelölését és/vagy a jelölés megváltoztatását (pl. pótcímke ragasztása, átcímkezés).

„(ÖKOLÓGIAI) FELDOLGOZÓ”: az a természetes vagy jogi személy, aki a feltételrendszer szerint előállított termékeket dolgoz fel.

„FORGALMAZÁS”: a termék eladása, értékesítése céljából történő tárolása, kiállítása, bemutatása, szállítása, valamint piaci, bolti és áruházi elhelyezése.

„GAZDASÁG”: az azonos irányítás alatt működő, mezőgazdasági termékek előállítását végző termelőegységek összessége.

„ÖKOLÓGIAI GAZDASÁG (egység/állattartó gazdaság)”: azok a gazdálkodási egységek, gazdaságok, illetve állattartó gazdaságok, amelyekben eleget tesznek az EU bio rendeletek előírásának.

„ÖKOLÓGIAI TERMELÉS”: a mezőgazdasági üzemben és az élelmiszer- valamint takarmány-feldolgozó üzemekben az ökológiai termék előállításával kapcsolatos műveletek összessége (beleértve a csomagolást és jelölést is) az EU bio rendeletek és a feltételrendszer szerint végrehajtva.

„ÖKOLÓGIAI TERMÉK/TAKARMÁNY”: ökológiai termelésből származó vagy ahhoz kötődő termék/takarmány.

„PÁRHUZAMOS GAZDÁLKODÁS/NÖVÉNYTERMESZTÉS/ ÁLLATTARTÁS”: az EU bio rendeleteknek megfelelő és nem megfelelő (szokványos) gazdálkodás/növénytermesztés/állattartás is folyik egy gazdaságban.

„SZOKVÁNYOS GAZDASÁG”: nem az EU bio rendeletek szerint működő gazdaság.

„TÖMEGÉTKEZTETÉSI TEVÉKENYSÉG”: ökológiai termékek készítése éttermekben, kórházakban, munkahelyi étkezdékben és más hasonló élelmiszeripari vállalkozásokban az értékesítés helyén vagy a végső fogyasztók részére kiszállításra.

„ALLOPÁTIÁS KEZELÉS”: nem a homeopátiás kezelés rendszerébe tartozó (hagyományos) gyógyszerek, állatgyógyászati készítmények (antibiotikumok, szintetikus gyógyszerek stb.) alkalmazása.

„HOMEOPÁTIA”: alternatív gyógymód, amelynek lényege a „hasonló hasonlót gyógyít” elv. A módszer követői olyan, rendkívül alacsony hatóanyagkoncentrációjú szerrel kezelik a beteg állatokat, amelyek hígíthatlanul a fennálló betegséghez hasonló tüneteket idéznének elő egészséges állatokon.

„GÉNTÉCHNOLÓGIÁVAL MÓDOSÍTOTT SZERVEZET (GMO)”: olyan élőlények, amelyek örökítő anyagába a géntechnológia molekuláris módszereivel idegen gént juttatnak be, az beépül, működik, és stabilan öröklődik.

„GMO SZÁRMAZÉKOK”: minden olyan anyag, amelyet részben vagy egészben géntechnológiával módosított szervezetek, illetve azok közreműködésével termeltek vagy ezekből származik, de nem tartalmazza azokat.

„GMO-K FELHASZNÁLÁSÁVAL ELŐÁLLÍTOTT”: minden olyan anyag, amelynél a termelési folyamatban az utolsó élő szervezet a GMO, de GMO-kat nem tartalmaz, vagy nem azokból áll, és nem is GMO-kból állították elő.

„NANOTECHNOLÓGIA”: gyűjtőfogalom, az összefogott területek közös sajátossága, a 100 nanométernél kisebb léptékben megvalósuló technológiák alkalmazása; az így nyert anyagok tulajdonságai jelentősen eltérnek az azonos alkotókból álló, de nem nanotechnológia eredményeként létrejött anyagokétól, attól, ahogyan azokat a mindennapok gyakorlatában megszoktuk.

„JELÖLÉS”: a terméken, a termék csomagolásán, címkéin, a terméket kísérő dokumentumon (számla, szállítólevél), reklámanyagon – az egyéb jogszabályokban előírt kötelezettségeken túlmenően – a termék ökológiai termelési módjára utaló adat.

„POZITÍV LISTA”: az EU bio rendeletek és az Alapfeltételrendszer olyan listái, amelyek felsorolják az adott célra az ökológiai gazdálkodásban felhasználható anyagokat, eljárásokat és a felhasználások korlátait (az anyagok és eljárások az egyébként rájuk vonatkozó általános szabályok szerint alkalmazhatók).

Az **ÖKOLÓGIAI GAZDÁLKODÁS fogalmánál** érdemes egy kicsit megállnunk. Ezt a fogalmat kétféleképpen szoktuk megközelíteni. Először is van egy jogalkotók által kialakított, ún. **„jogi”** megfogalmazás:

„ÖKOLÓGIAI GAZDÁLKODÁS”: a mezőgazdasági üzemben az ökológiai termék előállításával kapcsolatos műveletek összessége (beleértve a csomagolást, tárolást és jelölést is) az EU bio rendeletek és e feltételrendszer szerint végrehajtva.

Azon túl pedig, hogy jogszabályban pontosan definiált az ökológiai gazdálkodás fogalma, nemcsak egy termelés technológiáról beszélhetünk, hanem egyfajta etikai kérdésről, életszemléletről, életformáról és életfilozófiáról is, amelyet „**szakmai megfogalmazásnak, és értelmezésnek**” nevezünk.

ÖKOLÓGIAI GAZDÁLKODÁSON (szakmai megfogalmazás és értelmezés szerint):

- a szintetikus **műtrágya nélküli**, szerves trágyázáson és
- a **szintetikus növényvédő szer nélküli**, biológiai növényvédelmen,
- a természetes **biológiai ciklusokon** alapuló gazdálkodási formát értjük,
- amely **elutasítja a GMO** technológia mindennemű felhasználását.

Az ökológiai gazdálkodás szakmai megfogalmazását, amolyan összefoglalót [meghallgathatja](#) Dr. Roszík Pétertől, a Biokontroll Hungária Nonprofit Kft ügyvezetőjétől is.

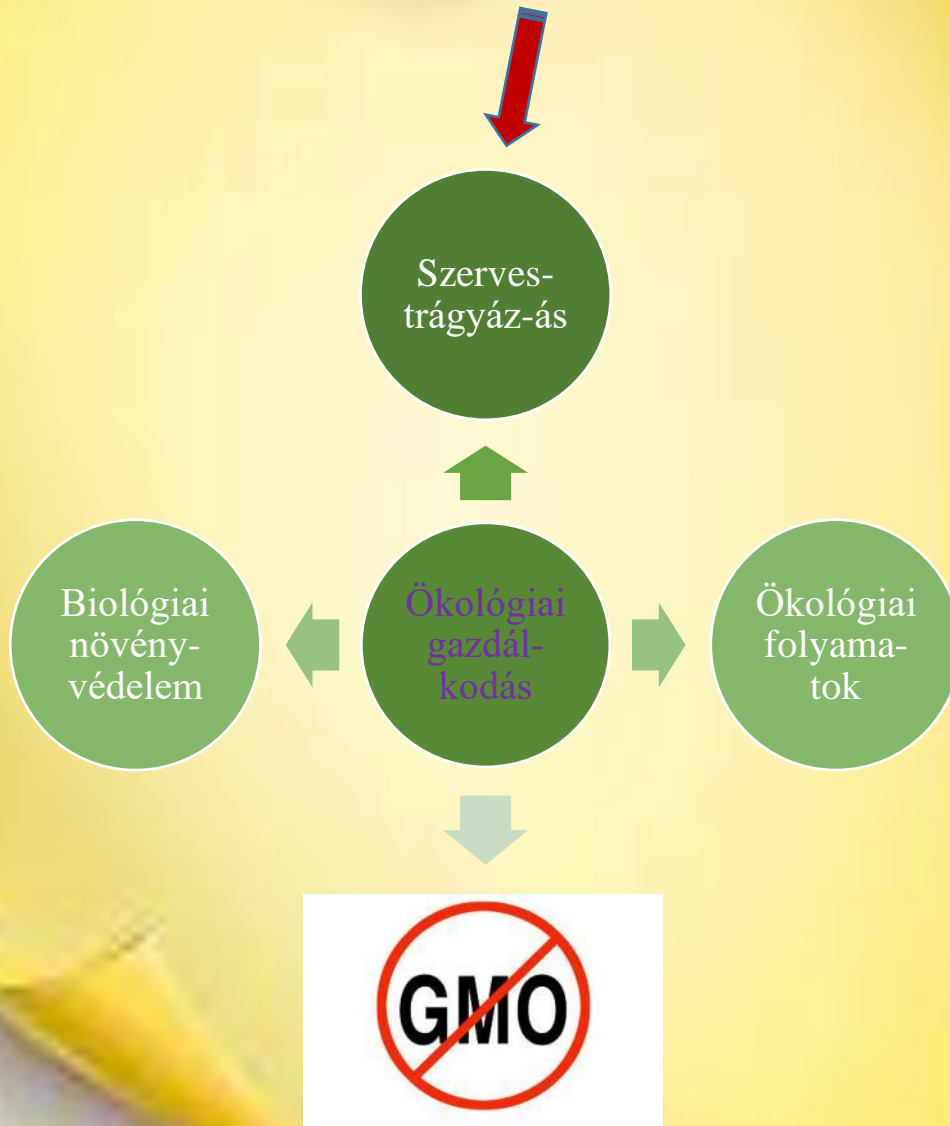

[Mitől bio, a bio?](#)

A biofogalmakról....

- Előírják a **bio rendeletek** és a **szakma**

Válaszoljuk meg!

1. *Mi a különbség a „bio”, az „öko” és az „organikus” kifejezések között?*
2. *Miben tér el az ökológiai gazdálkodás jogi és szakmai megfogalmazása?*

Gondolkodjunk el rajta.... és írjuk le!

- ✓ *Gondolja végig, hogy mely fogalmakat értelmezte eddig másképpen!*
 - ✓ *A fent tisztázott fogalmak közül válasszon ki néhányat, és kérdezze meg a környezetében élőket, hogy a mit értenek alattuk! Írja le a tapasztalatait!*
-

Kötelező irodalom:

- ♣ Seléndy Sz. szerk. (2013): Gyakorlati biogazdálkodás 1. Mezőgazda Kiadó, Budapest
- ♣ Seléndy Sz. szerk. (2005): Ökogazdák kézikönyve. Szaktudás Kiadó Ház, Budapest
- ♣ Süli-Zakar T.-Jakab P. (2016): Környezetkímélő és fenntartható gazdálkodás. SZTE MGK, Hódmezővásárhely
- ♣ Radics L. szerk. (2001): Ökológiai gazdálkodás, Dinasztia Kiadó, Budapest

Ajánlott irodalom:

- ♣ Nagy J. (2009): Ökológiai gazdálkodás. Szaktudás Kiadó Ház, Budapest
- ♣ Roszík P. (2018): Az ökológiai gazdálkodás alap-feltételrendszere. Biokontroll Hungária Nonprofit Kft., Budapest
- ♣ <https://www.biokontroll.hu/?s=fogalmak>